

ZÁKLADNÍ VLASTNOSTI KREVNÍHO OBĚHU

**Oběhová soustava je uzavřený
systém cév a srdce; naplněný
krví**

System cirkulace je funkční jen v kooperaci s funkcemi krve.

**Eufemisticky řečeno, krev, která necirkuluje přestává být efektivní;
cirkulace bez krve nemůže fungovat.**

Krev je nestlačitelná kapalina.

V důsledku této vlastnosti vykazuje proudění krve řadu specifických charakteristik.

**Krev vytéká ze srdce tepnami
(arteriemi);**

**přesněji řečeno krev je ze srdce v
době systoly vypuzována (ejekční
fáze).**

**V období diastoly krev plní
srdeční dutiny.**

Protože levá komora vypuzuje krev aortou do těla (systému) označuje se tato část *systémový oběh*, (velký oběh), ten je ukončen vtokem horní a dolní žíly do pravé síně.

Z pravé předsíně krev plní pravou komoru. Z pravé komory je krev vypuzena prostřednictvím plicnice do plic. Tato část se nazývá *plicní oběh* (malý oběh).

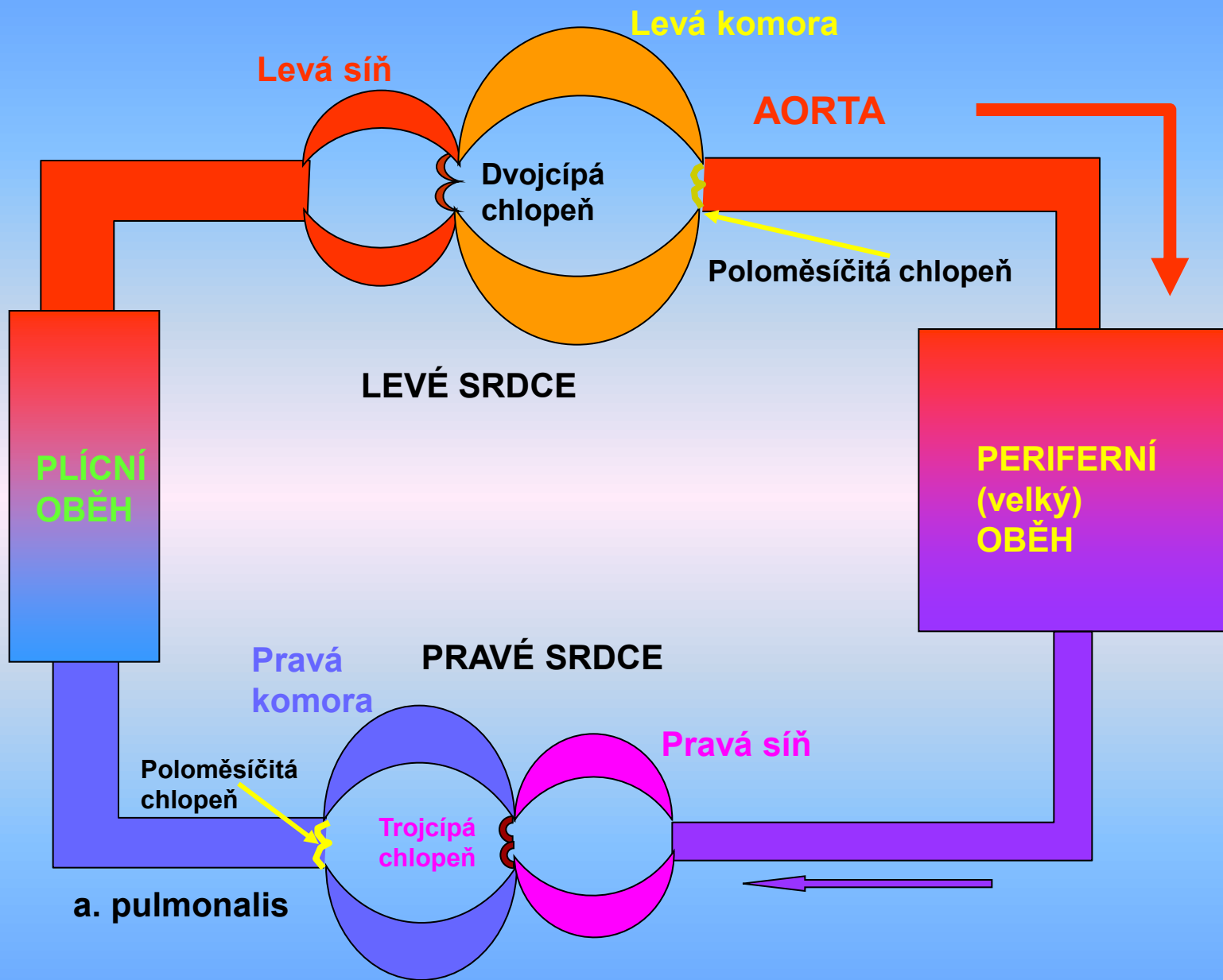
V plicích dochází k regeneraci obsahu dýchacích plynů.

Krev z plic proudí do levé předsíně plicními žilami (obvykle jsou čtyři).

Následovně krev přetéká do levé komory a celý cyklus se opakuje.

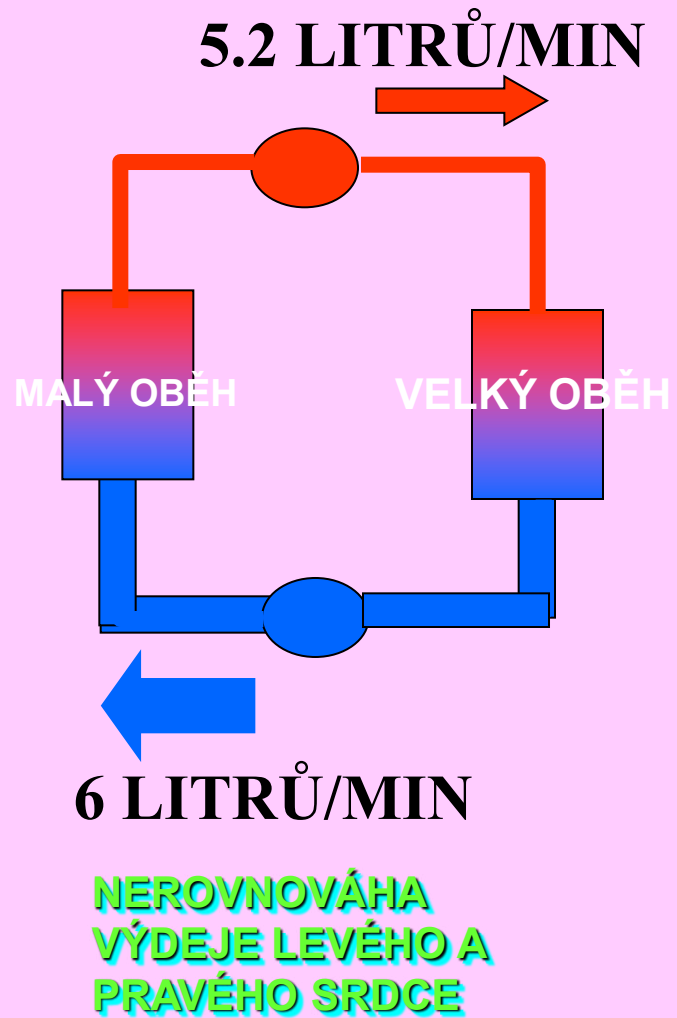
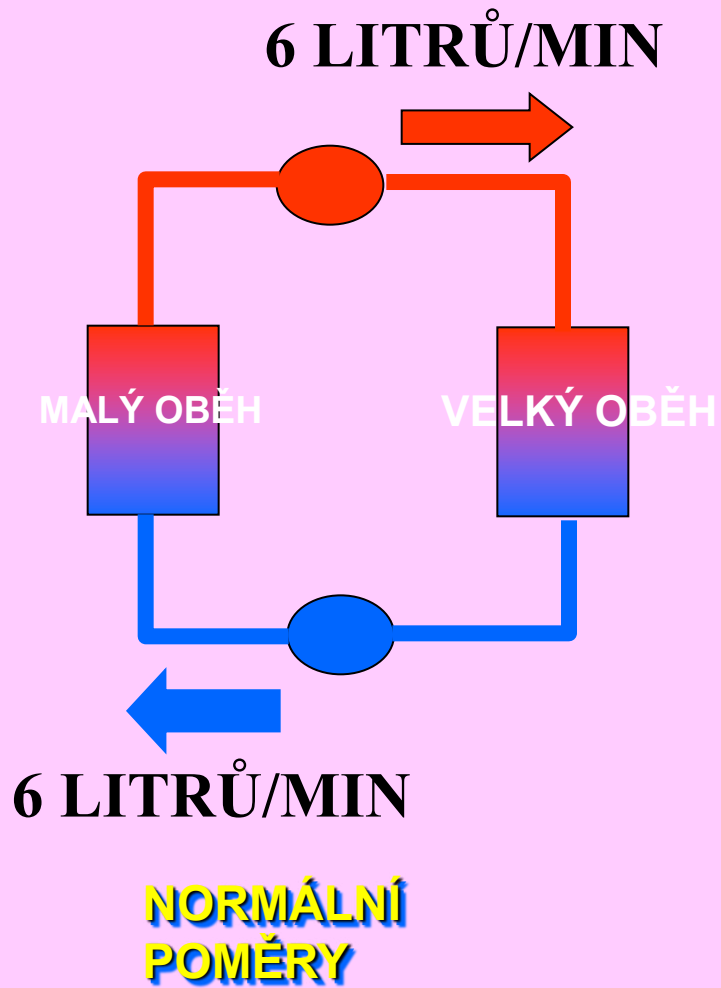
V oběhové soustavě se krev pohybuje jednosměrně. Jednosměrnost je určena chloppenními systémy srdce.

Obecný vzorec směru cirkulace je: levá komora – aorta – systémový oběh – žilní systém velkého oběhu – pravá předsíň – pravá komora – plicnice – plíce – plicní žíly – levá síň.

SRDEČNÍ VÝDEJ

**SRDEČNÍ VÝDEJ = MNOŽSTVÍ KRVE
VYPUZENÉ JEDNOU KOMOROU DO
PŘÍSLUŠNÉ ČÁSTI OBĚHU ZA ZVOLENÝ
ČASOVÝ ÚSEK,
OBVYKLE ZA 1 MINUTU.**

**(PROTO SE NĚKDY POUŽÍVÁ NÁZVU:
Minutový objem srdeční, MOS).**

**KREV JE
NESTLAČITELNÁ**

**ZA NORMÁLNÍCH OKOLNOSTÍ SE VÝDEJ LEVÉ
KOMORY ROVNÁ VÝDEJI KOMORY PRAVÉ**

**POKUD JE NAPŘÍKLAD VÝDEJ KOMORY LEVÉ
MENŠÍ NEŽ KOMORY PRAVÉ, KREV SE HROMADÍ
PŘED LEVOU SÍNÍ A POSLÉZE V PLICÍCH. VZNIKÁ
PLICNÍ OTOK**

POKUD JE VÝDEJ KOMORY PRAVÉ MENŠÍ NEŽ
KOMORY LEVÉ, KREV SE HROMADÍ NA
PERIFERII (NAPŘ. OTOK JATER)

**KREV TEČE V ŘEČIŠTI JEN
JEDNÍM SMĚREM**

Směr toku krve určují chlopenní systémy v srdci

**CÍPATÉ CHLOPNĚ SE OTEVÍRAJÍ ZE SÍNĚ DO
KOMORY, V OPAČNÉM SMĚRU SE ZAVÍRAJÍ**

**POLOMĚSÍČITÉ CHLOPNĚ SE OTEVÍRAJÍ
DO VELKÉ TEPNY (VLEVO DO AORTY,
VPRAVO DO a. PULMONALIS); ZPĚTNÝ
POHYB KRVE JE UZAVÍRÁ**

**POHYBY CHLOPNÍ JSOU
PASIVNÍ**

Pohyby chlopní určuje rozdíl tlaků působících z jedné a z druhé strany

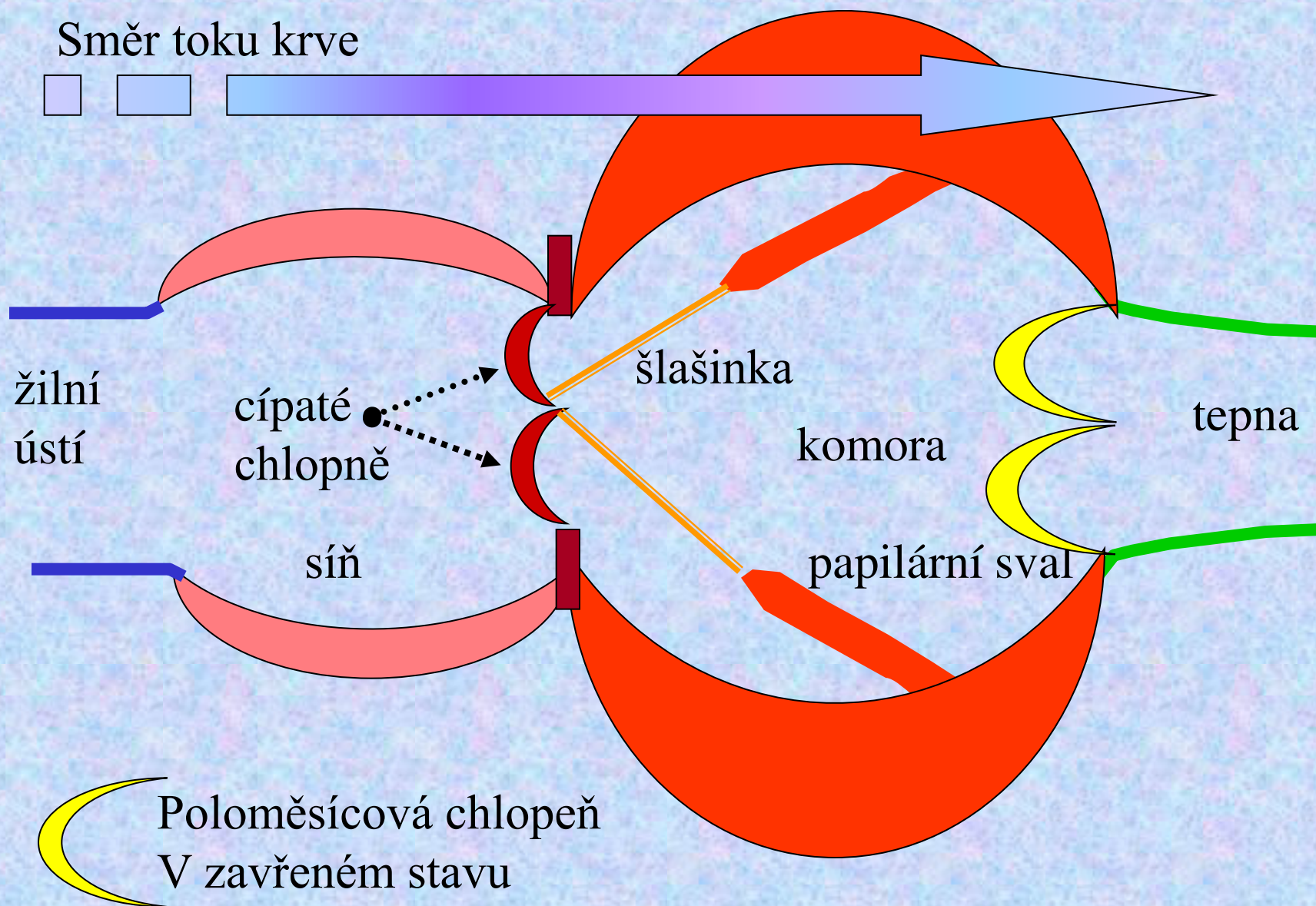
Tlak je definován jako působení síly na plochu:

$$P = \frac{F}{S}$$

Plocha chlopně je přibližně stejná na obou stranách, tudíž se tlak projeví rozdílnou silou F . Pokud je F větší v otevíratelném směru, chlopeň se otevírá; v opačném případě zavírá

Směr toku krve

JAK SE MĚNÍ PRŮTOK KRVY CÉVOU S JEJÍM PRŮMĚREM

Rychlost proudu krve v určité části řečiště závisí na úhrnné ploše, kterou krev protéká.

Lze odvodit, že

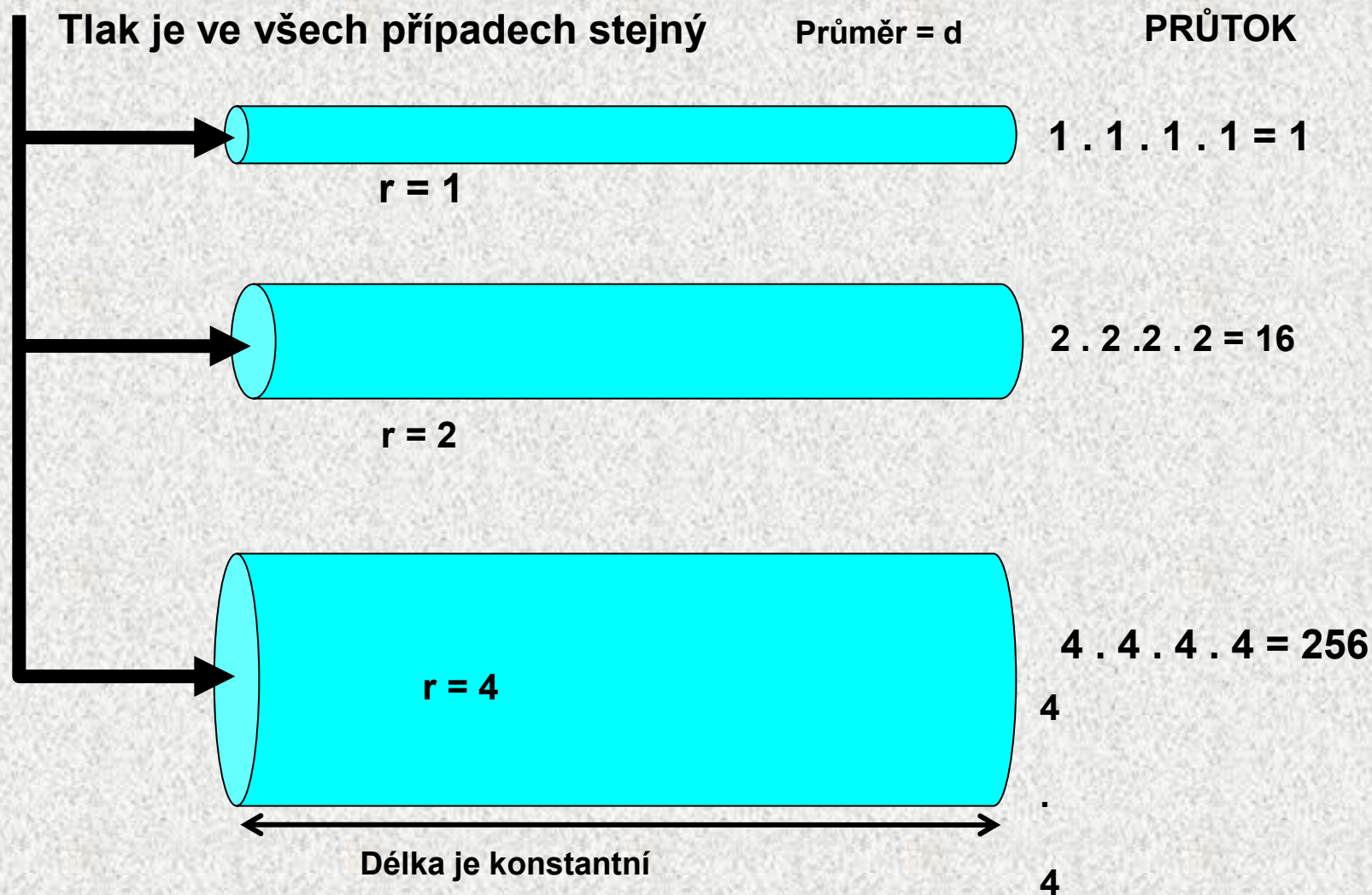
$$S \cdot v = \text{konstantě}$$

S je úhrnná plocha dané části řečiště, v je rychlost proudu krve.

Zjednodušeně lze shrnout:

s rostoucím průřezem klesá rychlost pohybu krve.

Z TEORETICKÉ HYDRODYNAMIKY PLYNE, ŽE PRŮTOK JE FUNKCÍ ČTVRTÉ MOCNINY POLOMĚRU

Z UVEDENÉ ZÁVISLOSTI VYPLÝVÁ, ŽE RELATIVNĚ MALÉ ZMĚNY PRŮMĚRU CÉVY ZPŮSOBUJÍ VÝZNAMNÉ ZMĚNY V PRŮTOKU.

Stěna cévy je vybavena hladkou svalovinou, která může navozovat řízenou vazokonstrikci (zúžení cévy) a tím pokles průtoku, nebo řízenou vazodilataci (rozšíření cévy) a tím zvýšení průtoku.

Reakce cévní hladké svaloviny jsou určeny:

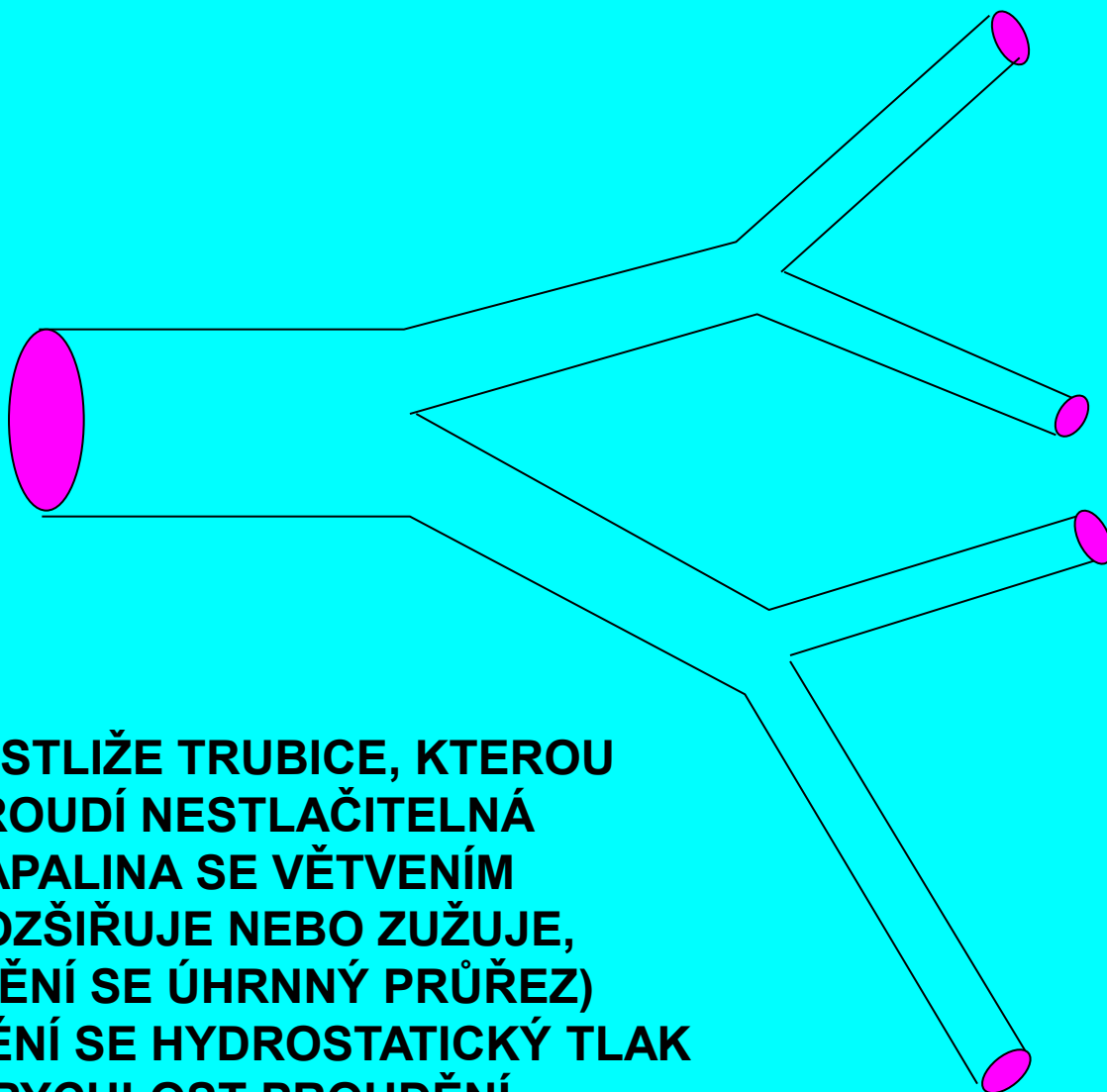
- 1) vazomotorickými nervy (vazokonstrikční, vazodilatační)
- 2) vazoaktivními informačními molekulami (látky uvolňované tkáněmi v místě průtoku, místní hladina O_2 , hormony, a další.

Jediným typem cév, které postrádají hladkou svalovinu jsou
KAPILÁRY

U žil někdy užíváme názvu venokonstrikce a venodilatace

Pokud dojde k povšechné vazokonstrikci nebo vazodilataci, označujeme tento stav generalizovaná vazokonstrikce (vazodilatace).

Změny průměru cév (zejména generalizované) významně mění periferní odpor (a tím se podílejí na regulaci TK)

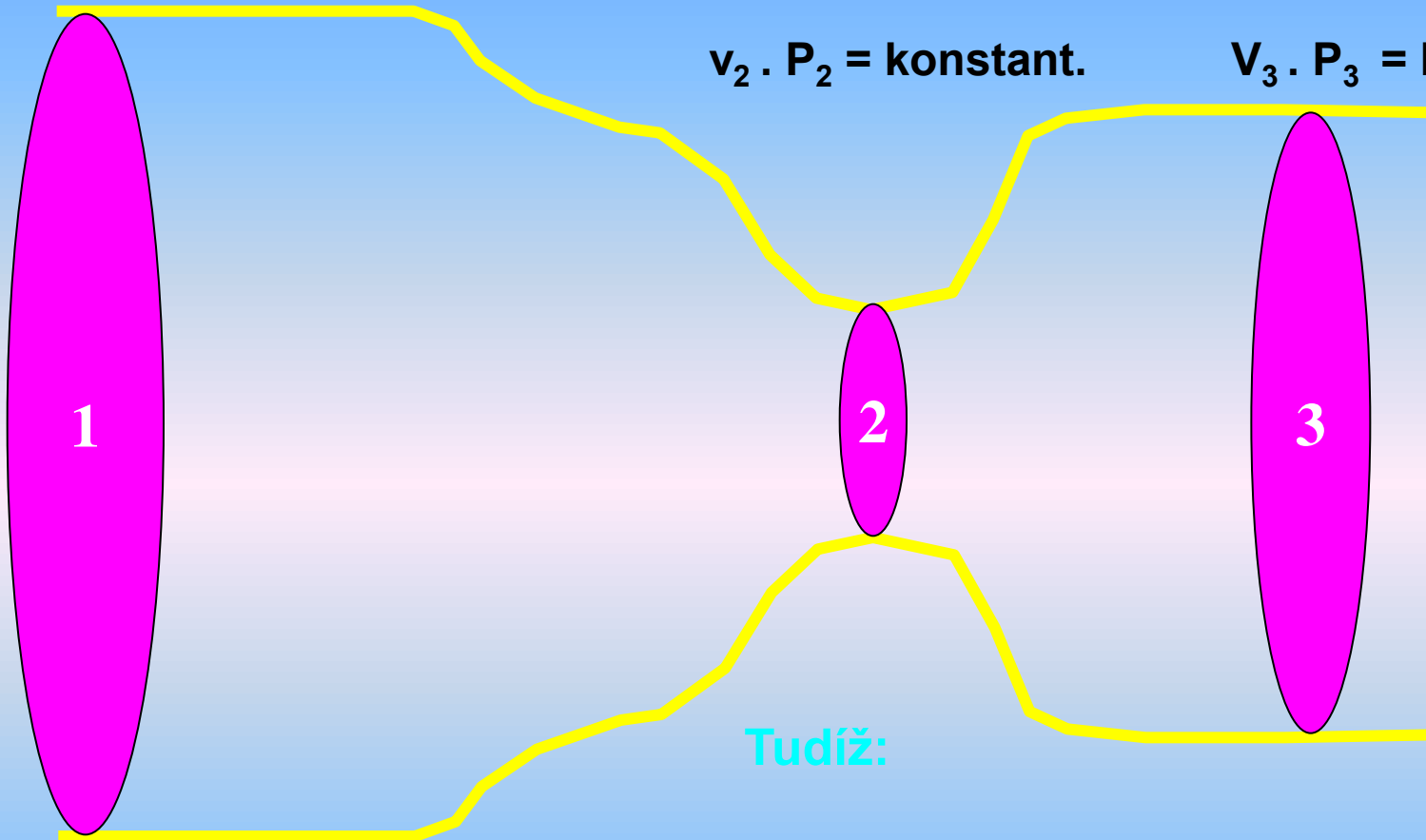

**JESTLIŽE TRUBICE, KTEROU
PROUDÍ NESTLAČITELNÁ
KAPALINA SE VĚTVENÍM
ROZŠÍŘUJE NEBO ZUŽUJE,
(MĚNÍ SE ÚHRNNÝ PRŮŘEZ)
MĚNÍ SE HYDROSTATICKÝ TLAK
A RYCHLOST PROUDĚNÍ**

$$v_1 \cdot P_1 = \text{konstant.}$$

$$v_2 \cdot P_2 = \text{konstant.}$$

$$V_3 \cdot P_3 = \text{konst.}$$

Tudíž:

$$V_1 \cdot P_1 = v_2 \cdot P_2 = v_3 \cdot P_3 \dots = \text{konst.}$$

RYCHLOST = v

TLAK = P

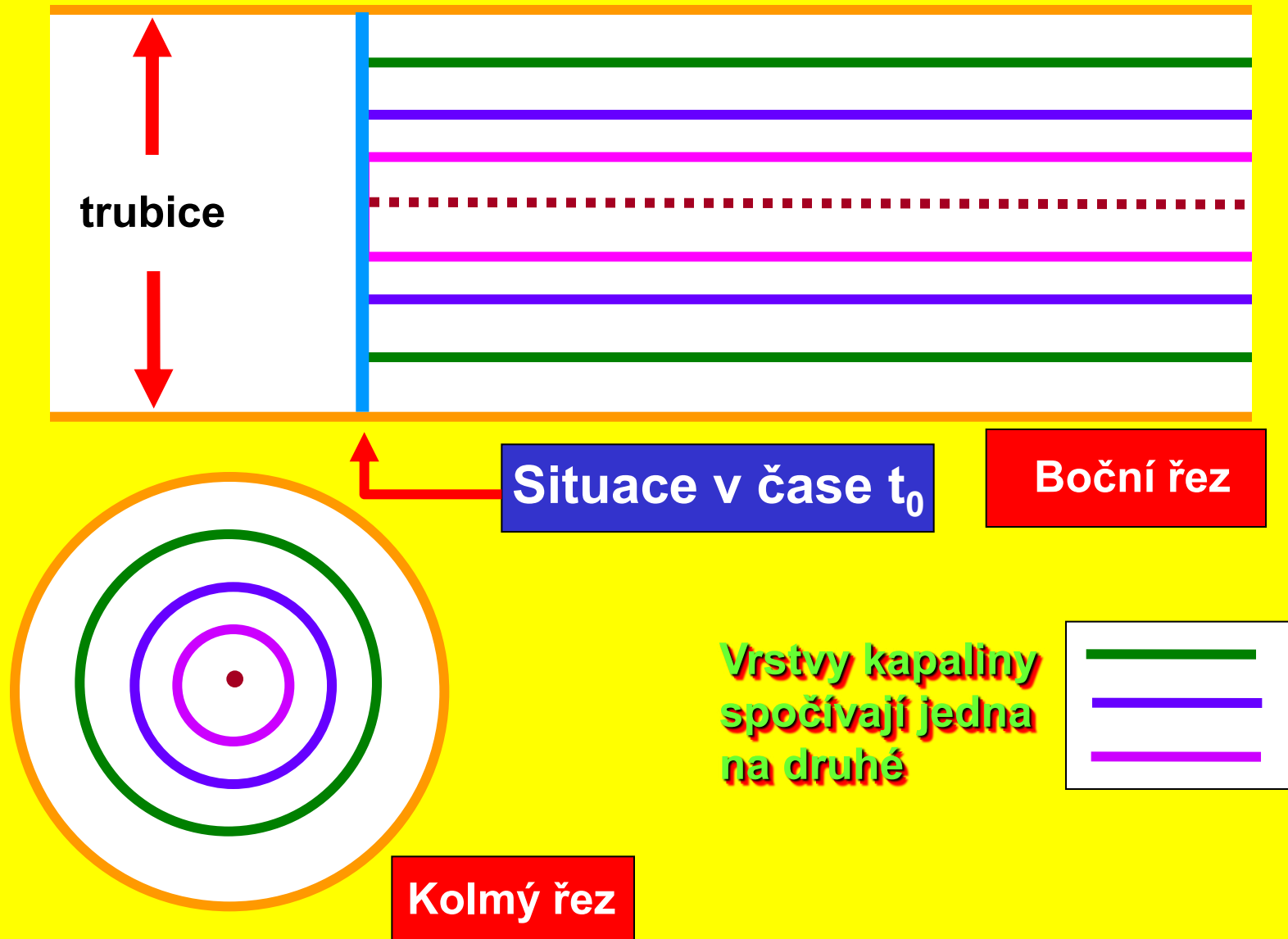
Proud krve je laminární nebo turbulentní

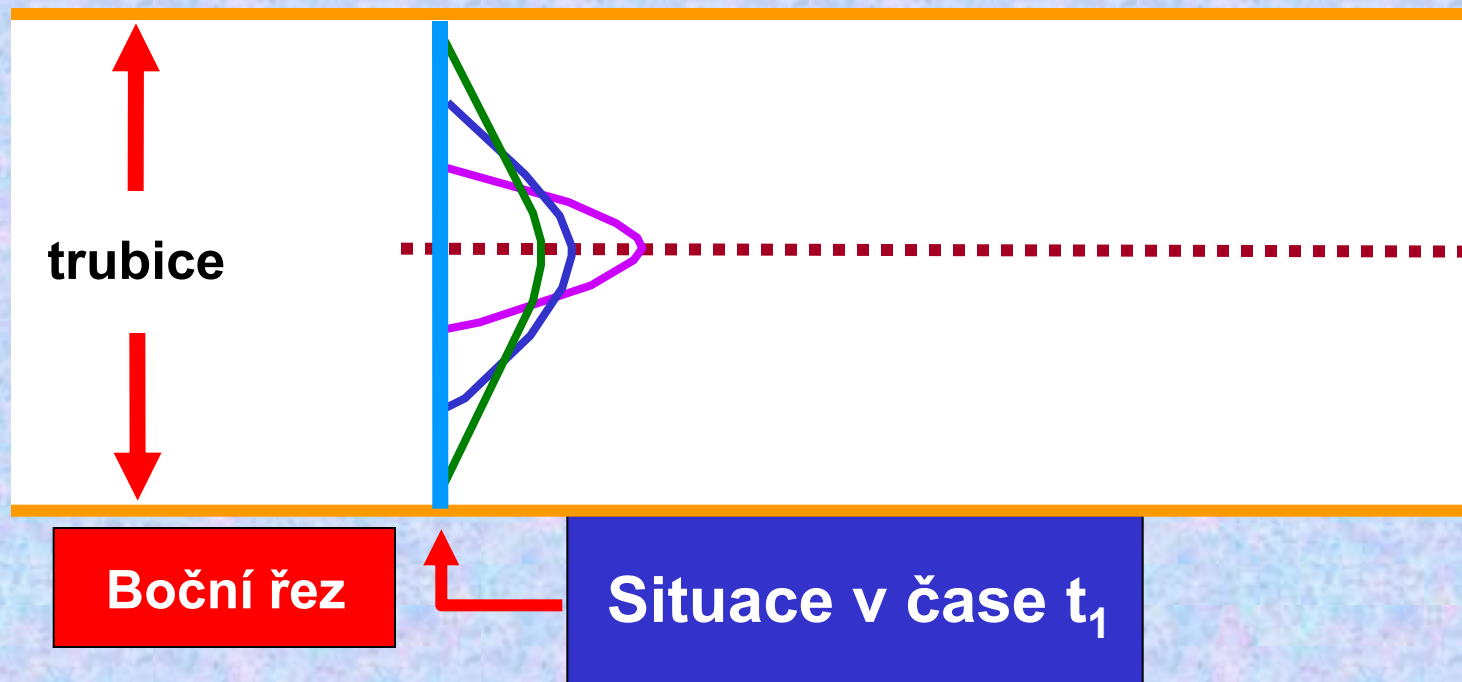
Pohyb krve v srdečních dutinách během srdečního cyklu obsahuje (s výjimkou izovolumických fází komorových dutin) vždy laminární i turbulentní komponenty.

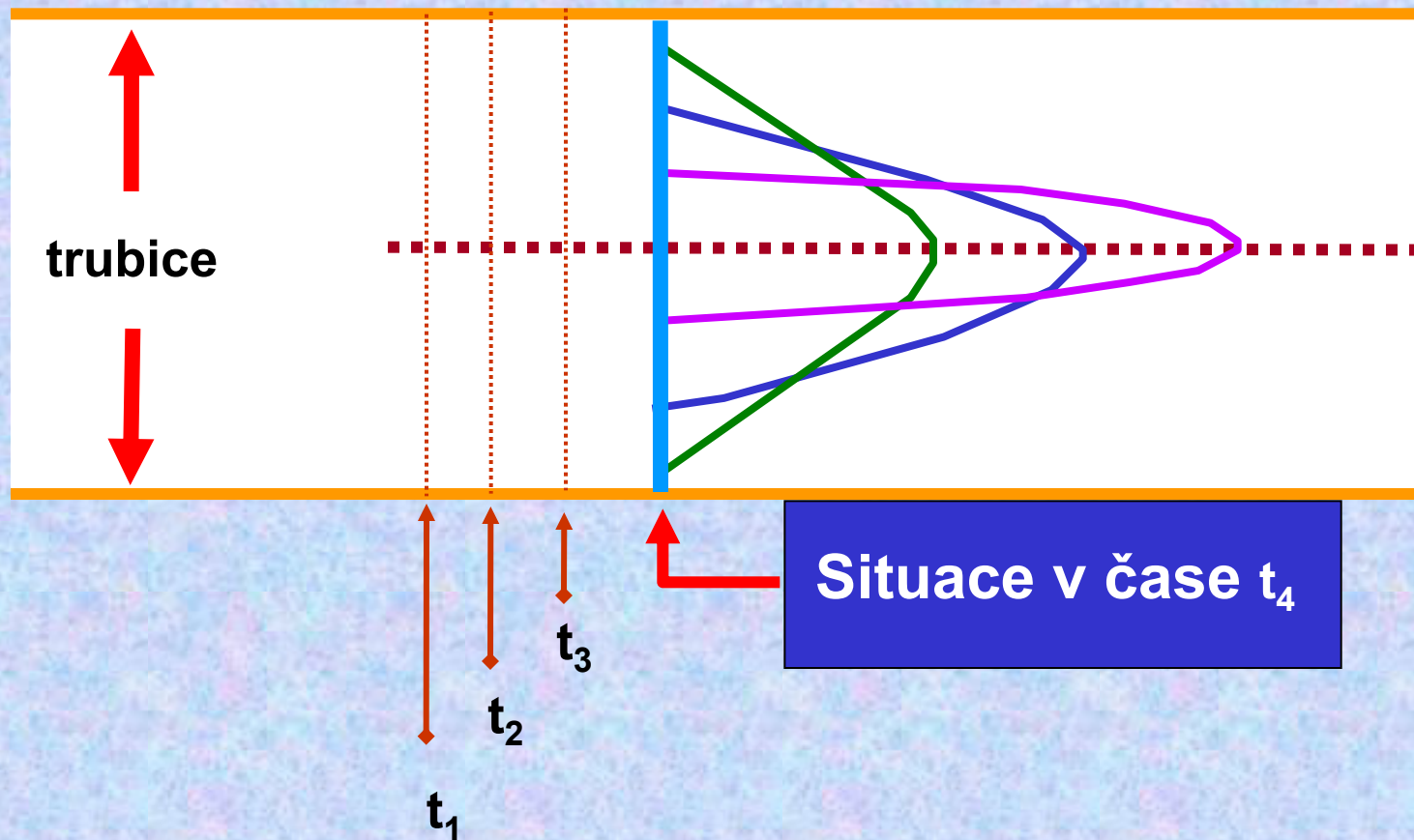

Charakter proudění

Proudění laminární

PŘI LAMINÁRNÍM PROUDĚNÍ SE JEDNOTLIVÉ VRSTVY KAPALINY POHYBUJÍ PO SOBĚ ANIŽ SE VÝRAZNĚ MÍSÍ.

Z důvodů, které plynou ze zákonů hydrodynamiky, lze změřit, že osová (střední) vrstva se pohybuje nejrychleji a směrem ke stěně trubice se pohyb zpomaluje. Příčinou je vzájemné tření pohybujících se vrstev. Nejpomaleji se pohybuje vrstva, která je v přímém kontaktu se stěnou trubice (zde k deceleraci přispívá i tření o stěnu).

PRAKTICKÝM DŮSLEDKEM UVEDENÉHO ROZDĚLENÍ RYCHLOSTÍ LAMINÁRNĚ TEKOUcí KAPALINY, NAPŘÍKLAD KRVE V CÉVÁCH, JE ROZVRSTVENÍ KRVE A KREVNÍCH BUNĚK.

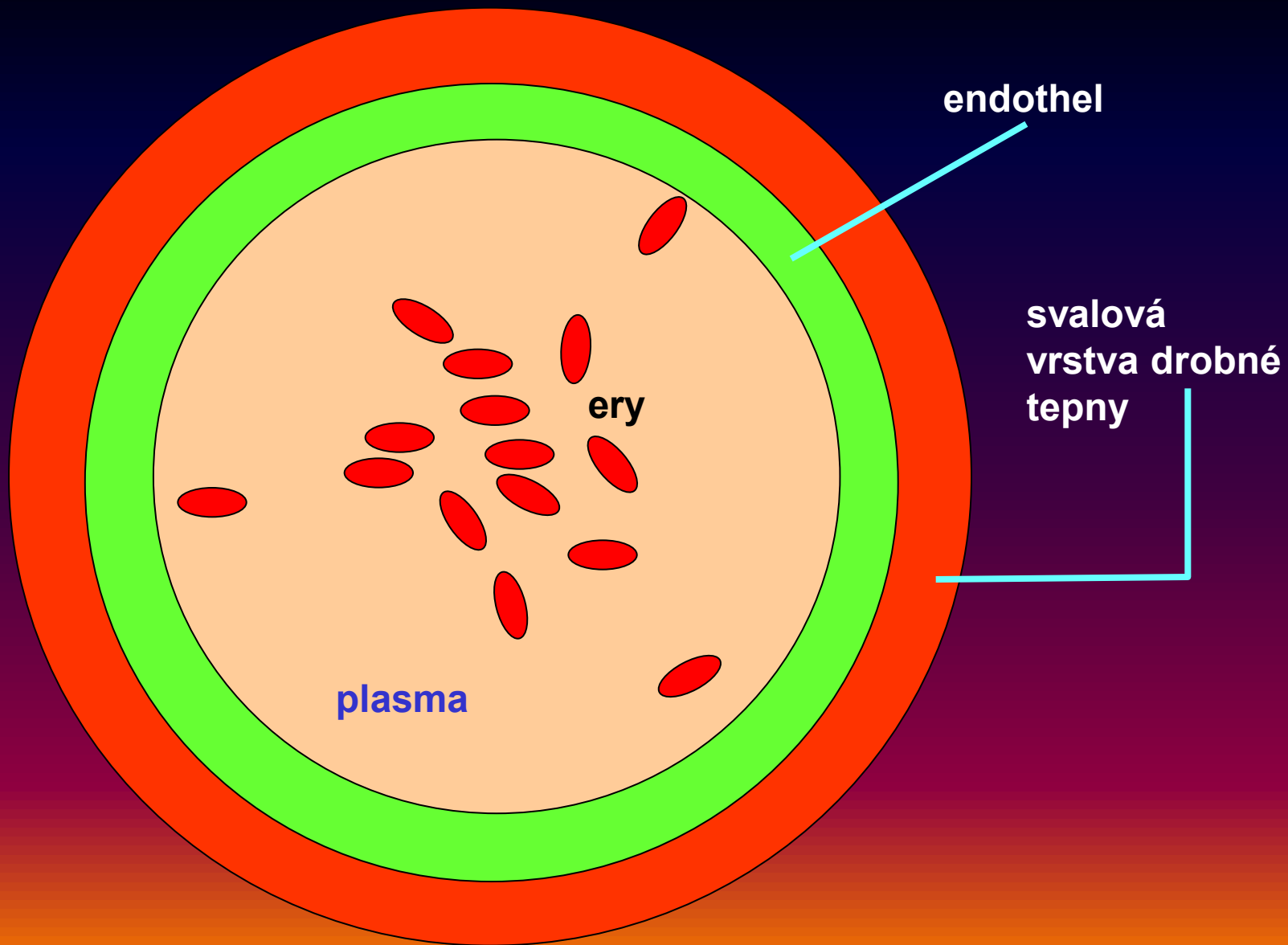
V nejrychleji se pohybující osově vrstvě se pohybují krvinky (hematokrit je zde největší); u stěn převažuje proud plasmy s relativně nižším hematokritem.

Tento fenomen je nejvýraznější na úrovni drobných tepen.

Perivaskulární prostor

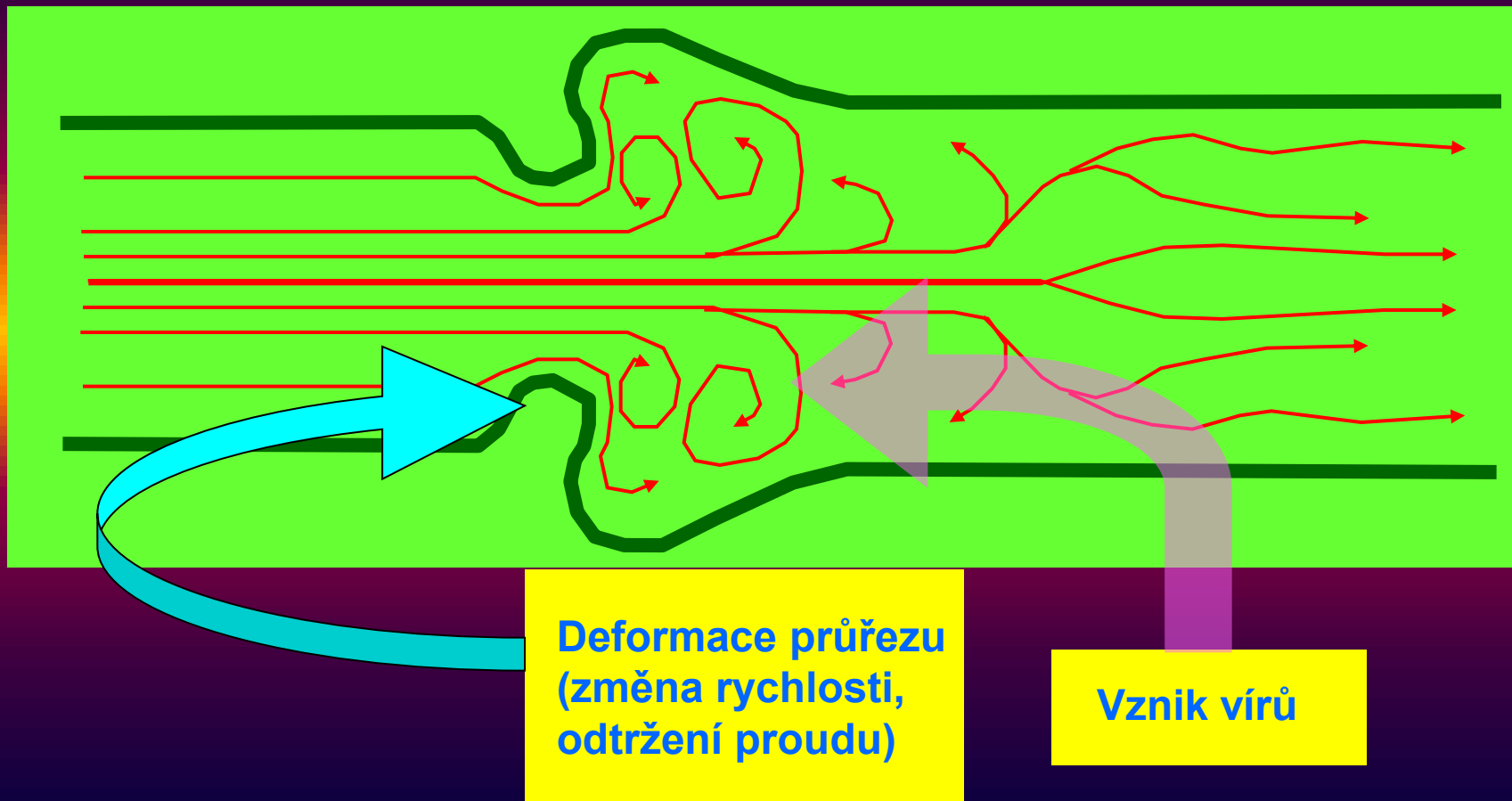
Perivaskulární prostor

Proudění turbulentní

Víry způsobují vibrace cévní stěny = vznik šelestů

**Turbulence (turbulentní proudění krve)
způsobí vibrace cévní (srdeční) stěny,
které mohou být slyšitelné jako
šelesty.**

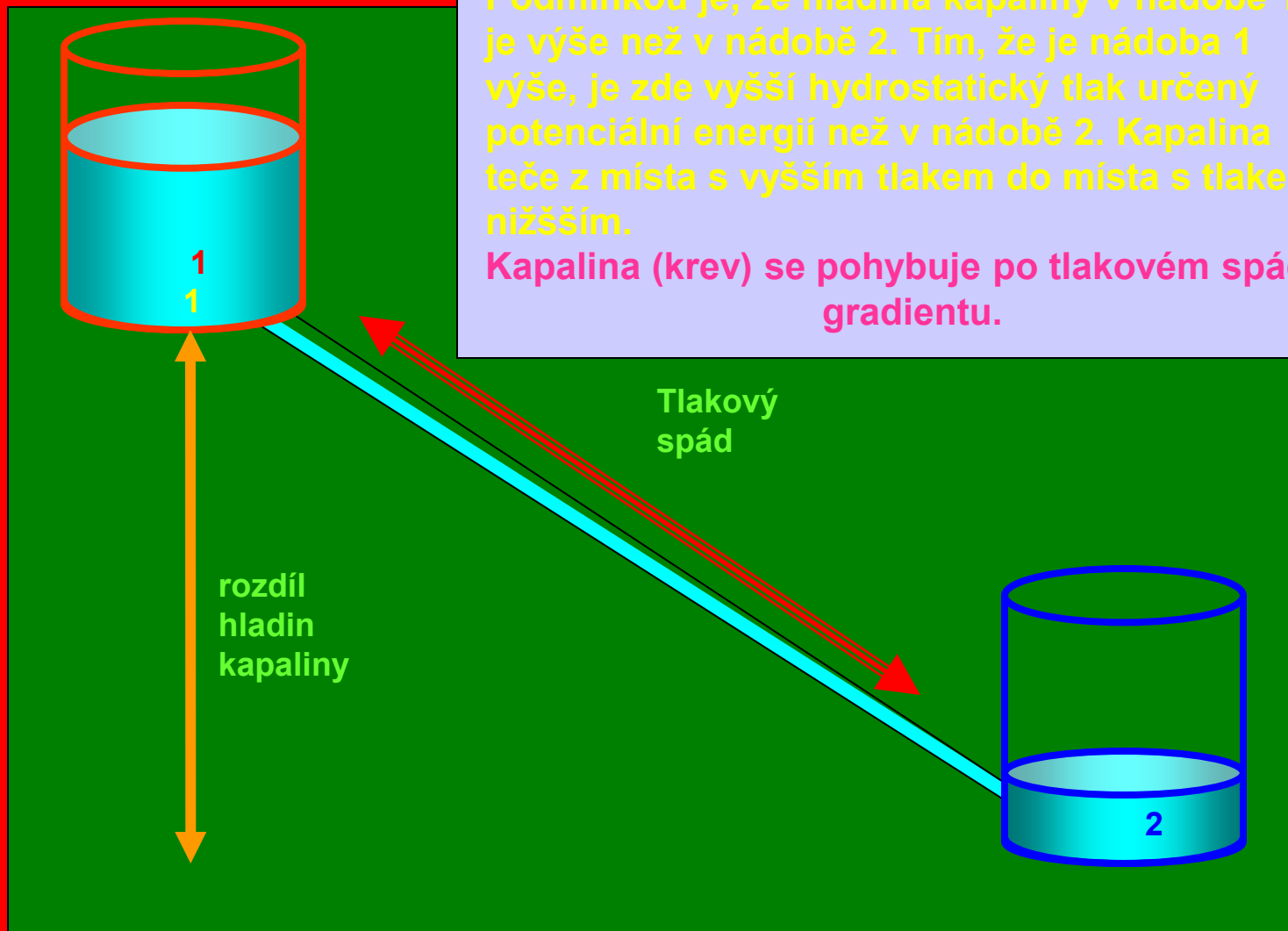
Přehled parametrů cirkulace

Struktura	úhrnná plocha průřezu cm ²	tloušťka stěny	tlak (mmHg)	objem k krve %
Aorta	4.5	2 mm	100	cca 2
Střední arterie	20	1 mm	90	8
Arterioly	400	20 μm	60 – 30	1
Kapiláry	4 500	1 μm	30 – 18	5
Venuly	4000	2 μm	18 – 15	} 54
Střední žíly	40	0.5 mm	15 – 10	
Duté žíly	18	1.5 mm	10	
Plicní řečiště				18 (z toho 10 v žilách plic)
Srdce				9 - 12

Rychlost pohybu krve v různých částech řečiště

Typ cévy	úhrnný průřez	rychlost proudu
Aorta	4.5 cm ²	0.33 m/s (1,3 –0)
Kapiláry	4 500 cm ²	0,0033 m/s
Horní a dolní dutá žíla	18 cm ²	0.1 m/s

**Co je příčinou pohybu krve
v řečišti ?**

Kapalina vytéká z nádoby 1 do nádoby 2. Podmínkou je, že hladina kapaliny v nádobě 1 je výše než v nádobě 2. Tím, že je nádoba 1 výše, je zde vyšší hydrostatický tlak určený potenciální energií než v nádobě 2. Kapalina teče z místa s vyšším tlakem do místa s tlakem nižším.

Kapalina (krev) se pohybuje po tlakovém spádu gradientu.

Co je
zdrojem
TLAKOVÉHO
GRADIENTU
V KREVNÍM
ŘEČIŠTI ?

PŘÍMOČAŘE LZE ODPOVĚDĚT, ŽE PŘÍČINOU TLAKOVÉHO GRADIENTU JE SRDEČNÍ PRÁCE.

Současně si musíme uvědomit, že srdce vypuzuje krev ve dvou taktech (systola = vypuzování), (diastola = plnění srdce)

V době ejekční fáze systoly (kdy je krev vypuzována kontrakcí srdeční svaloviny, je systola přímou příčinou tlakového gradientu

V době diastoly jsou uzavřeny chlopně mezi tepnou a srdeční komorou (poloměsíčité chlopně) a přímá srdeční práce se na produkci tlakového gradientu nepodílí.

Je pak otázkou, kde je zdroj tlakového gradientu pro období diastoly ?

Arteriální řečiště je uspořádáno tak, že ze srdce vystupují tepny s převahou elastických vláken. Chování těchto tepen lze přirovnat k pružné gumové hadici. Tuto vlastnost mají aorta a velké tepny v blízkosti srdce.

Za řečištěm elastických, pružných cév, následují tepny a arterioly, které kladou proudu krve relativně velký odpor (odporové cévy, ve stěně mají velké množství hladké cévní svaloviny a proto mohou ve velkém rozmezí měnit průměr a tudíž i průtok).

Tato vlastnost společně s viskozitou krve (ta se stává na periférii výraznější), neboť kromě vnitřního tření se uplatňuje tření o stěny cév. Úhrnná plocha stěny cév se směrem do periferie zvětšuje.

Periferie se tak stává hlavní příčinou **PERIFERNÍHO ODPORU**.

**ZJEDNODUŠENĚ LZE KREVNÍ TLAK
SCHEMATICKY VYPOČÍTAT PODLE VZTAHU:**

R = PERIFERNÍ ODPOR

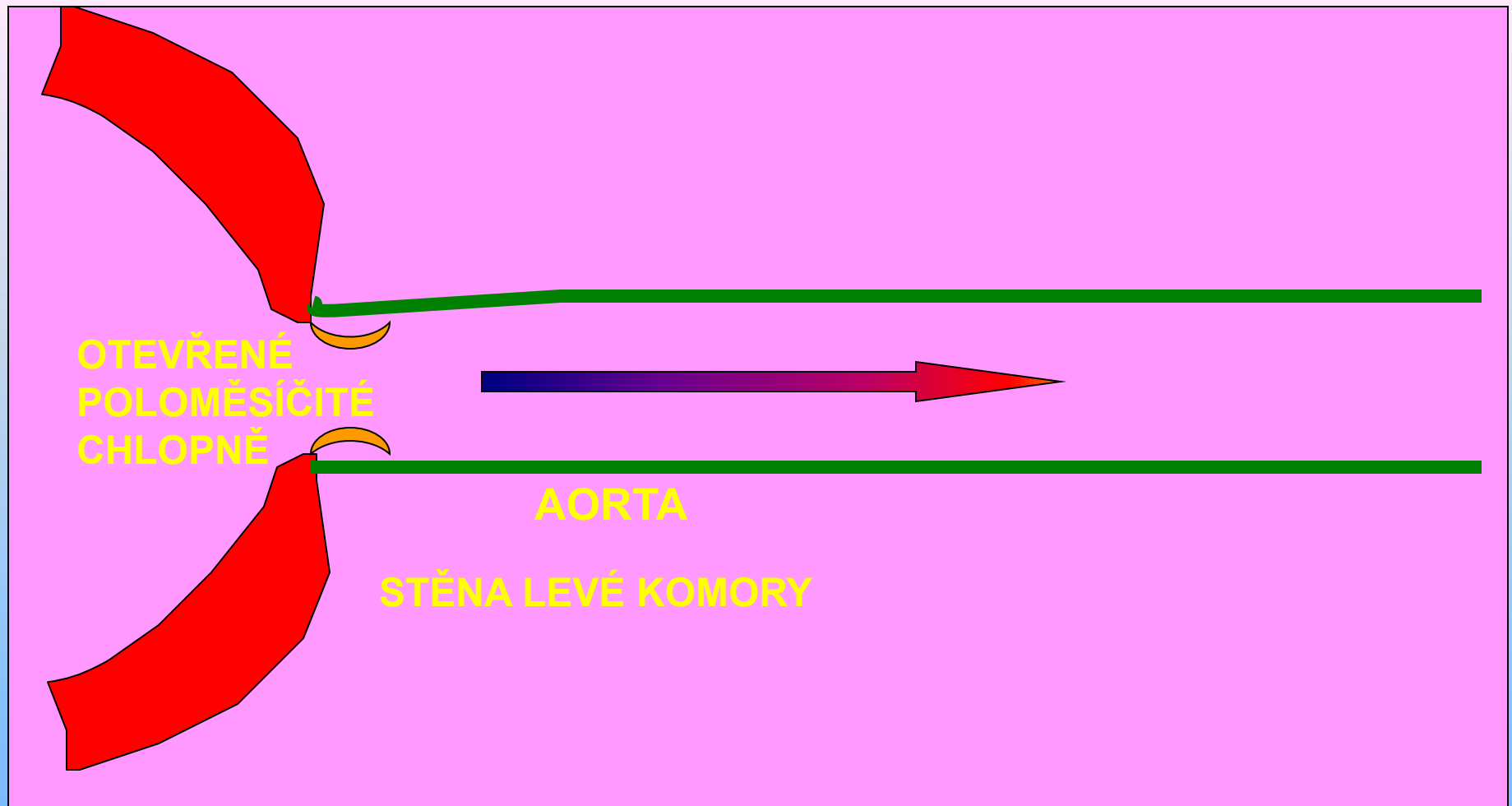
$$\text{TK} = \text{SV} \times \text{R}$$

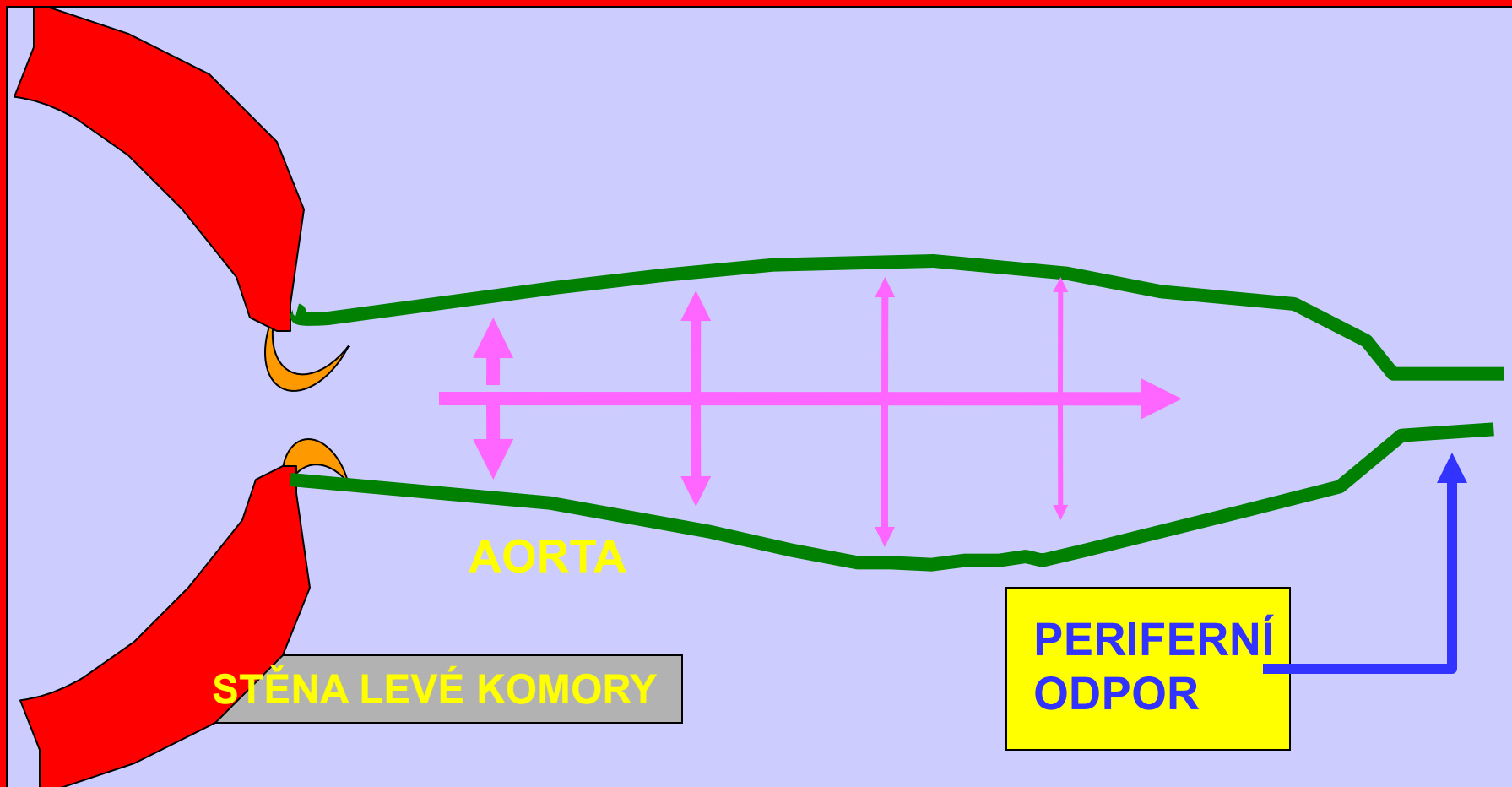
**PERIFERNÍ ODPOR JE ÚHRNNÁ SÍLA
BRÁNÍCÍ TOKU KRVĚ**

PŘÍČINY PERIFERNÍHO ODPORU JSOU:

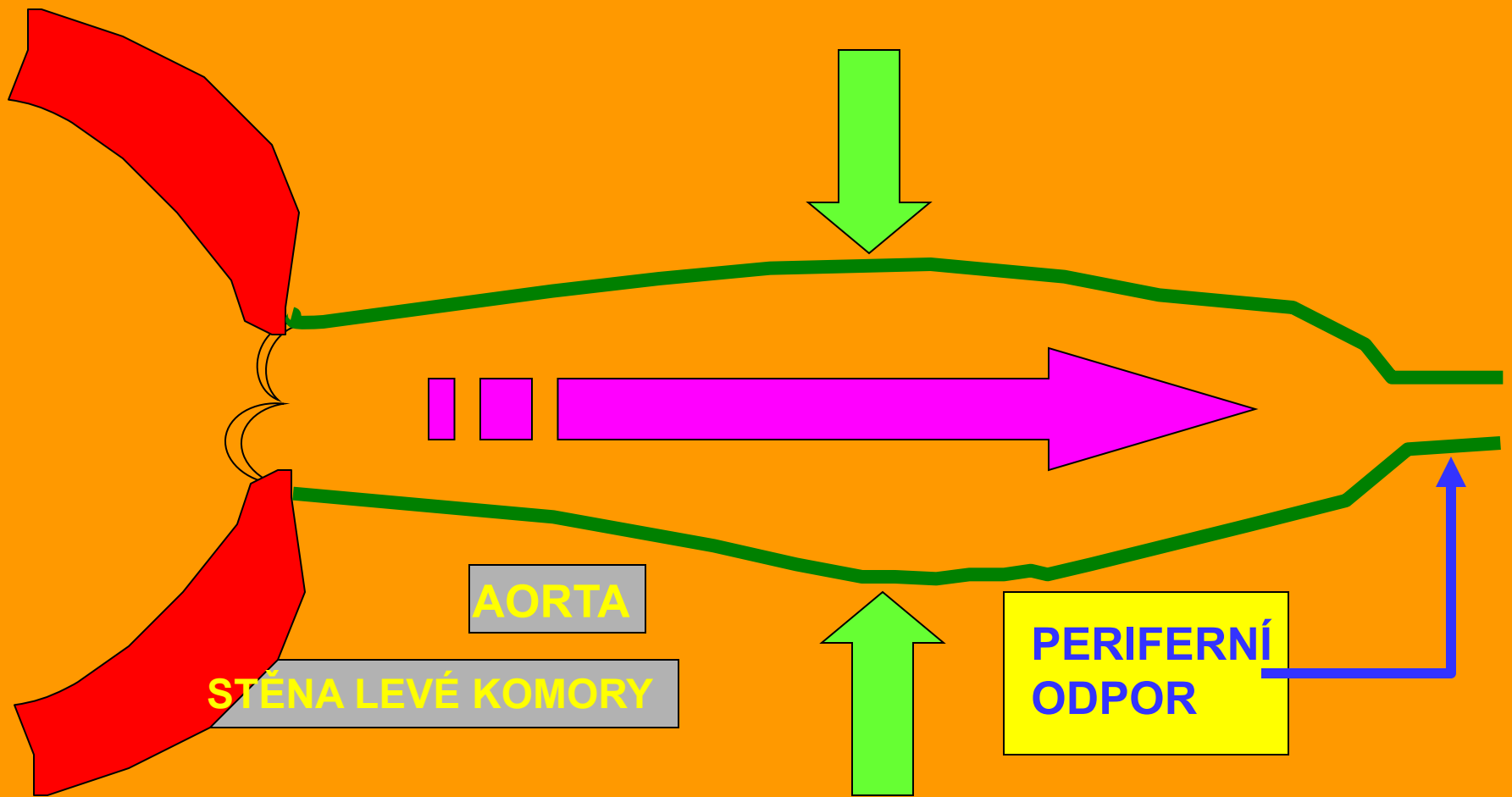
- 1) VIZKOZITA KRVE**
- 2) TŘENÍ KRVE O ENDOTEL**
- 3) VZRŮST CÉVNÍ PLOCHY SMĚREM K ŘEČIŠTI
MIKROCIRKULACE**
- 4) NÁHLÉ ZŮŽENÍ NA ÚROVNI PŘECHODU
DROBNÉ TEPNY – ARTERIOLY**
- 5) VAZOMOTORICKÉ REAKCE CÉV**

BĚHEM EJEKČNÍ FÁZE KOMOROVÉ SYSTOLY JE PŘÍMÝM ZDROJEM
TLAKOVÉHO GRADIENTU KONTRAKCE MYOKARDU (PŘÍMÁ SRDEČ-
NÍ PRÁCE)

BĚHEM EJEKČNÍ FÁZE JE ZA ČASOVOU JEDNOTKU VYPUZENO Z KOMORY VÍCE KRVE, NEŽ MŮŽE VE STEJNÉM ČASE ODTÉCI DO PERIFERIE (BRÁNÍ TOMU PERIFERNÍ ODPOR) A ČÁST KINETICKÉ ENERGIE SE UPLATNÍ JAKO SÍLA (TLAK) NA STĚNY ELASTICKÝCH (PRUŽNÝCH) TEPEN. DOCHÁZÍ K VAKOVITÉMU PASIVNÍMU ROZEPĚTÍ STĚNY AORTY A JEJÍCH VELKÝCH VĚTVÍ.

V SOUVISLOSTI S UKONČENÍM EJEKČNÍ FÁZE PRUDCE KLESÁ INTRAVENTRIKULÁRNÍ TLAK, ZPĚTNÝM POHYBEM KRVE DOJDE K UZÁVĚRU POLOMĚSÍČITÝCH CHLOPNÍ A ENERGIE ULOŽENÁ DO PRUŽNÉHO ROZEPJETÍ AORTY ZPŮSOBUJE NÁVRAT STĚN DO PŮVODNÍ POLOHY A TÍM JE V DOBĚ DIASTOLY VYTLAČOVÁNA KREV.

**PRIMÁRNÍM ZDROJEM TLAKOVÉHO
GRADIENTU
JE
SRDEČNÍ PRÁCE**

V DOBĚ SYSTOLY (V OBDOBÍ OTEVŘENÝCH POLOMĚSÍČITÝCH CHLOPNÍ) JE ZDROJEM TLAKOVÉHO GRADIENTU PŘÍMO KONTRAKCE SRDEČNÍCH VLÁKEN.

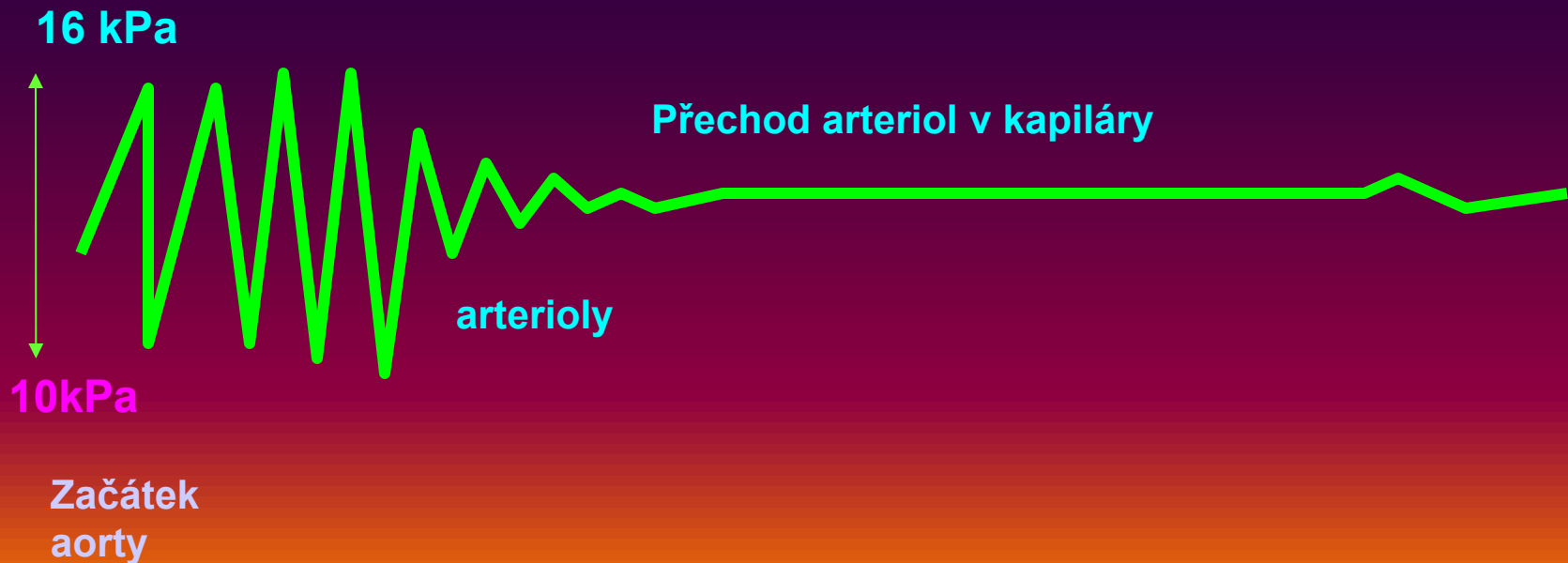
V DOBĚ DIASTOLY (JSOU UZAVŘENY POLOMĚSÍČITÉ CHLOPNĚ) JE BEZPROSTŘEDNÍ PŘÍČINOU EXISTENCE TLAKOVÉHO GRADIENTU SÍLA PRUŽNÉHO ROZEPJETÍ ELASTICKÝCH TEPEN. TENTO FENOMEN NAZÝVÁME

PRUŽNÍK

SYSTOLA A DIASTOLA SE RYTMICKY STŘÍDAJÍ A PROTO DOCHÁZÍ K RYTMICKÉMU STŘÍDÁNÍ DETERMINACE TLAKOVÉHO GRADIENTU.

Během ejekční fáze má vyšší hodnotu, než během diastoly.

Tento fenomen se směrem do periferie zmenšuje a na úrovni přechodu arteriol v kapiláry zaniká.

**Skutečnost, že hodnoty krevního tlaku kolísají
ve velkých tepnách lze pro praktické užití
zjednodušit zavedením veličiny**

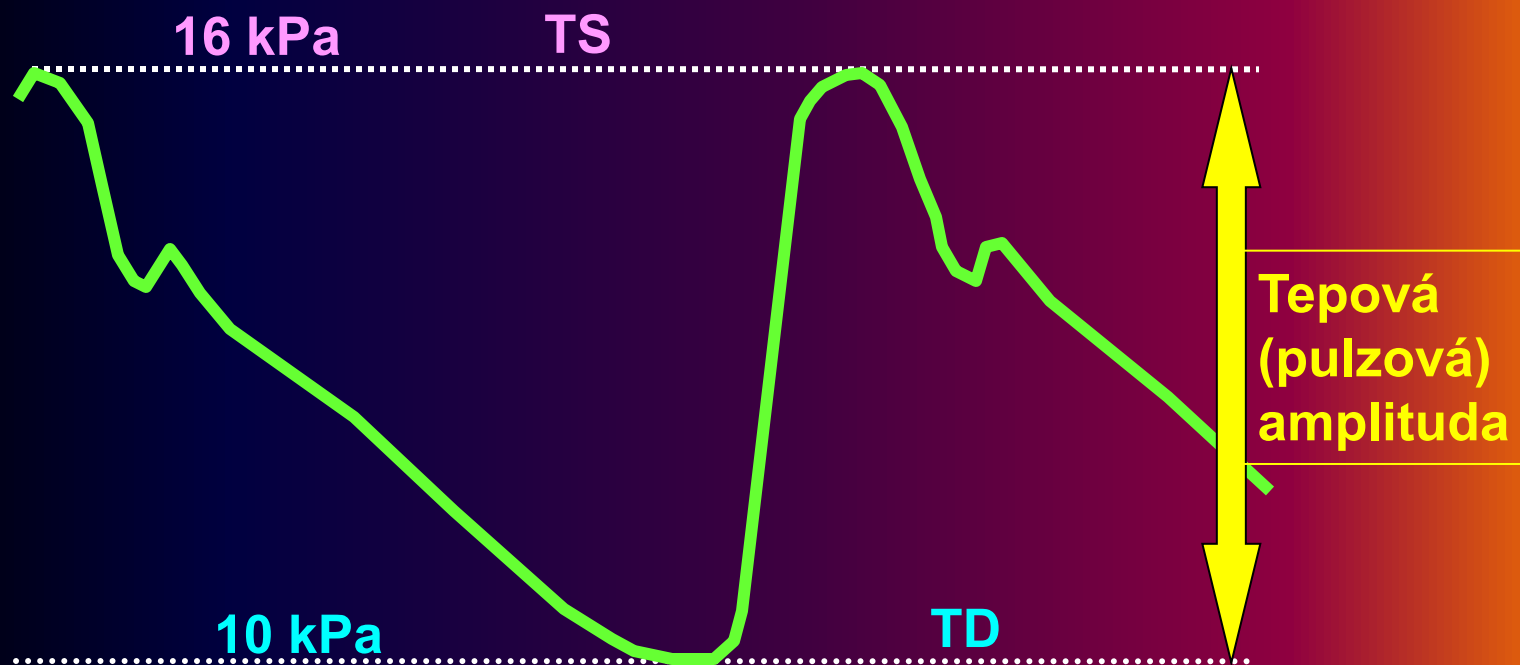
Střední arteriální tlak

**(někdy se doporučuje užívat názvu střední
cirkulační tlak)**

**Pro převod tlaku v mm Hg na jednotky SI
se užívá převodní vztah
 $1 \text{ mm Hg} = 0.1333 \text{ kPa}$**

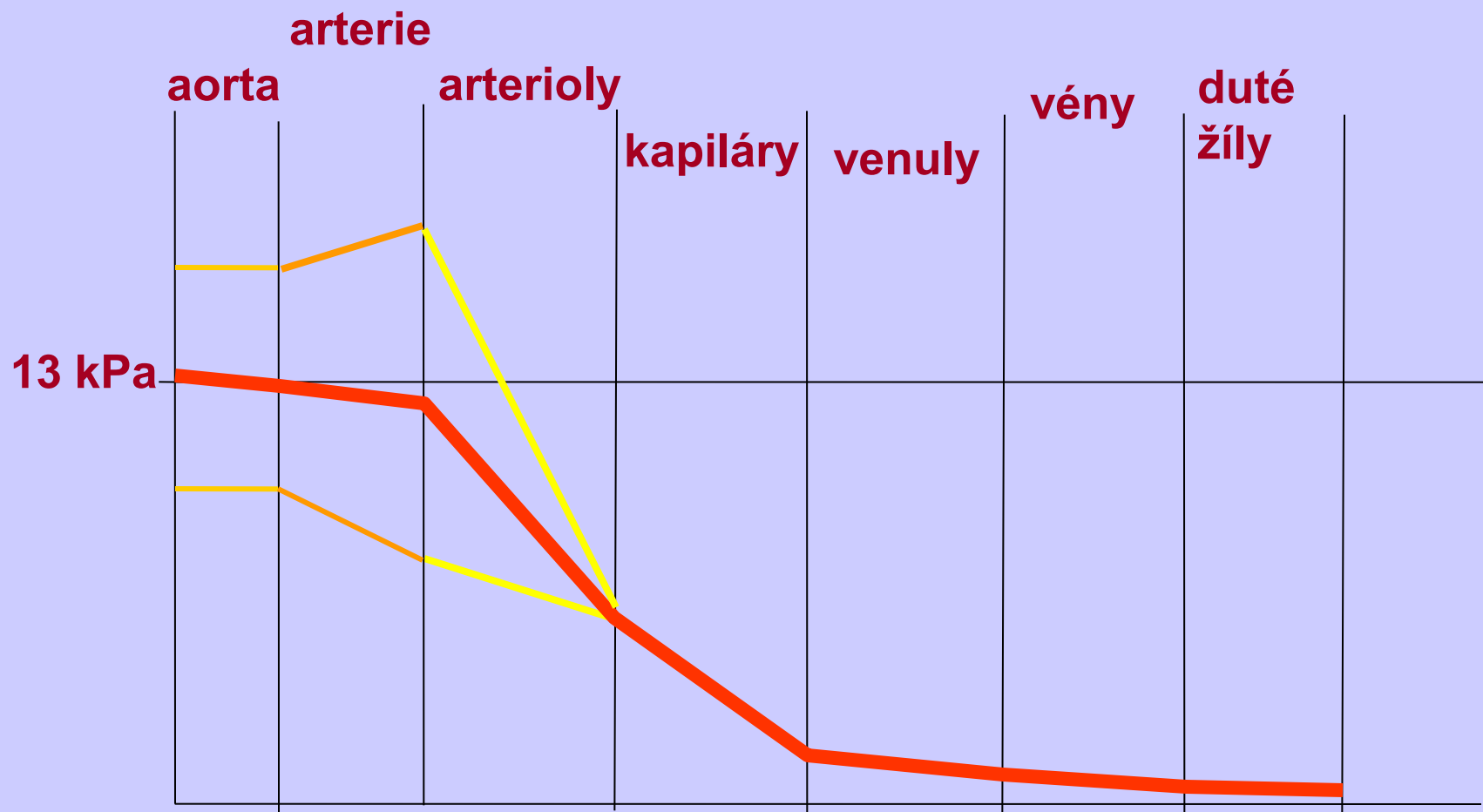
**V klinickém slova smyslu se tlakem rozumí jeho systolická
a diastolická hodnota ve výši srdce, zpravidla měřeno vleže.**

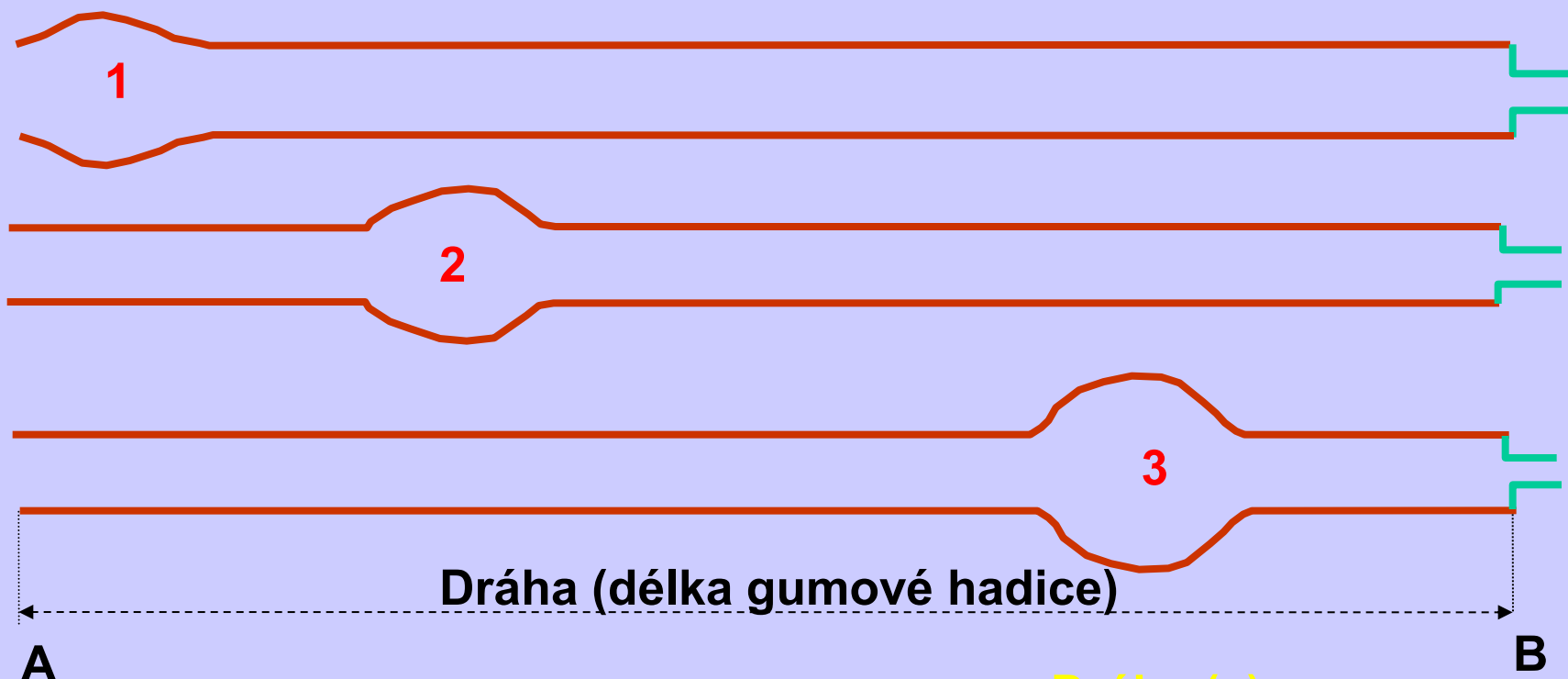
Kolísání tlaku v cévách na úrovni srdce :

$$SAT = TD + 1/3 (TS - TD)$$

Tlakový gradient systémového řečiště Vyjádřený prostřednictvím SAT (SCT)

Rychlost šíření pulzové vlny se vypočítá =

$$\frac{\text{Dráha (s)}}{\text{Čas nezbytný pro přesun vlny z bodu A do bodu B}}$$

Platí, čím je hadice (céva) poddajnější (pružnější, elastičtější), tím pomaleji se vlna šíří. S věkem ubývá elasticity cév a pulzová vlna zrychluje. Z rychlosti šíření PV lze soudit na kvalitu cévy.